

JOANNI RAMSAY, M. D.

INGENII ACUMINE,

DOCTRINA VARIA,

ERGA GENUS HUMANUM BENEVOLENTIA,

OMNIBUSQUE ARTIBUS BONIS,

QUÆ GENEROSUM POPULO SECERNUNT,

INSIGNI:

HOCCE OPUSCULUM,

OBSERVANTIÆ TESTIMONIUM QUALECUNQUE,

D. D. CQUE,

EDVARDUS KENTISH.

DISSERTATIO MEDICA,

DE

ADUSTIS CORPORIS PARTIBUS,

EARUMQUE CURATIONE.

214

DISSERTATIO MEDICA,

DE

PARTIBUS CORPORIS ADUSTIS,

EARUMQUE CURATIONE.

Auctore EDVARDO KENTISH, M. D.

EDINBURGI:

EXCUDEBANT JACOBUS PILLANS ET FILII.

1800.

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

ADUSTIS CORPORIS PARTIBUS,

EARUMQUE CURATIONE.

AUCTORE EDVARDO KENTISH.

HOMINES ex tempore, quo primum ſunt creati, ignis effectibus, cum ſalutaribus, tum perniciofis, ſemper patuere. Inter varia remedia, diverſis temporibus ad dolorem ſublevandum excogitata, variæ methodi, quibus aduſtæ corporis partes tractari debeant, in medium prolatæ ſunt. Verum earum enumeratio æque futilis inveniretur, ac naviga-

tionis ante repertam *pyxidem nauticam* hiſtoria, quæ prolixis narrationibus de oris legendis conſtabat, regulaſque tradebat, dum Scyllam vitabas, ne Charybdi nimis appropinquares. Sed poſtquam *magnetis* natura innotuit, ars navigandi penitus mutata eſt. Pari modo, quum principium juſtum in medicina ſit repertum, *praxis empirica*, per multa ſecula utcunque jactata, quam primum exulare debet. In hocce tentamine pro virili explicare conabor, principium, unde in hujuſmodi malis curationis, quam adhibere ſoleo, felicitas pendet; quamque juſtam ac efficacem eſſe, complurium in hac inſula magni nominis chirurgorum teſtimonium argumento eſt.

Prius autem quam propoſitum ingrediar, quaſdem

quafdem obfervationes, *de nonnullis caloris frigorifque effectuum ufitatiorum*, præmittere videtur.

Calor atque *frigus*, verba quibus homines vulgo utuntur, adeo incerta funt, ut vix ullam *idæam* accuratam præbeant; quoniam hæc folum pendet a variis fenfationibus, quibus identidem afficimur, eademque res tam calida quam frigida eodem tempore fentiri poteft. Sic fi duo homines, (quorum alter e balneo frigido, ad gradum quadragefimum *thermometri Farenheitiani*, alter vero e balneo calido, ad gradum centefimum et duodecimum, modo emerfit), vitro, cujus calorem indicat gradus feptuagefimus ejufdem *thermometri*, manum admovent; fenfationes eorum a fibi invicem valde difcrepare invenientur:

ille enim caloris, hic autem frigoris, ſenſum percipiet. Præterea; frigus nihil aliud niſi calor imminutus plerumque habetur: quoniam frigus *poſitivum*, vel omnis caloris abſentia, nuſquam hactenus fuit detectum. Hinc optimum conſilium mihi videtur, minimi caloris gradus, i. e. *frigoris*, effectus explorare; ſic enim maximi caloris gradus effectus melius evolvere poterimus. Verum in hujuſmodi inveſtigatione ſolum attentionem ſibi vindicant ii caloris gradus thermometri, ſupra infraque congelationis punctum, qui principium vitale animalis, eorum actioni ſubjecti, extinguere ſolent.

IMPRIMIS; DE CALORIS INFRA CONGELATIONIS GRADUM EFFECTIBUS, QUI FRIGORIS EFFECTUS VULGO DUCUNTUR.

Universa natura animata quadam ſeſe tuendi poteſtate gaudet, quæ, ubi a cauſis noxiis laceſſitur, ſecundum leges animalis ea inſtructi agit. Hanc poteſtatem plantæ pariter atque animalia poſſident; namque complures gradus infra congelationis punctum exiſtere poſſunt: verum, calore poſt tempeſtatem humidam ſubito ablato, fluida in earum vaſis contenta poteſtatem ſuam perdunt, et ſecundum leges materiei inanimatæ congelantur. Hinc, quando gelu intenſum occurrit, plurimæ plantæ arboreſque moriuntur; atque hæ ſane interdum magno

ſtrepitu

ſtrepitu rumpuntur. Animalia autem vi adhuc magis inſigni ſeſe tuendi inſtruuntur; hæc enim vis exiſtit in quibuſdam animalibus claſſium inferiorum, nimirum, in vermi terreno, quum aëris ambientis frigus puncto congelationis aliquanto inferius ſit, quamvis ipſius animalis calor infra illum gradum non deſcenderit. Verum, quum ad hunc gradum aliquamdiu manſerit, calor ſubito imminuitur, fatiſcente vitæ vi, animal moritur, atque tunc aëris ambientis temperiem ſtatim ſibi aſſumit. Quo magis perfectum eſt animal, eo majore hujuſmodi vi gaudet; et, quamvis homines a natura non æque bene tecti, ac nonnulla alia animalia, videantur, tamen quum animo perpendamus beneficia ab experientia derivata, commercii civilis incrementum, variaque artificia, quorum ope ſenſationes minus gratæ arcentur;

centur; non caufa eft cur ovibus lanam, vel vulpibus pellem villofam, invideamus. Sed, quamvis homines ab experientia auxilia hujufmodi derivent, eft ubi fubitæ caloris imminutioni obnoxii evadunt: atque hoc in Siberia, in Helvetia, demumque in Canada, frequentiffime ufuvenit. Exempla traduntur, ubi barbari homines, qui contra jus fafque Americam in fuam poteftatem redegerant, ineunte feculo decimo fexto, ut longas ambages circa montes Peruvianos vitarent, *auri facra fame* adducti, Antifonam, montem altiffimum, fuperare fruftra moliti, in ejus fummo perierunt præ frigore, adverfus cujus effectus nec auri defiderium infatiabile, nec animi adfectus inde pendentes, eos defendere potuerunt. Dehinc centum amplius annos in eodem ftatu, quo quifque extinctus erat, reperti funt.

In Helvetia dum homines peregrinantur, præſertim vero ſi equitant, ſæpe eos adoritur magna ad ſomnum proclivitas, cui ſi non reſiſtunt, torpori exitioſo cito ſuccumbunt. Hanc mortis formam, ut ex iis, qui eam ægre evaſerunt, accepimus, nullus dolor comitatur. Corporis ſuperficies motum ſuum, ſeu vitam, primum perdit. In Canada, quum hicce caſus viatori accidit, mortuuſque videtur, a comitibus ſtatim cooperitur nive, atque ſic tectus totam noctem manet, dieque craſtino viam iterum capeſſere plerumque poteſt. At ſi ſenſum tarde recuperare videtur, ſtramento eum circumdant, quod, quippe quia congelationis gradu complures gradus ſuperius eſt, ſtimulus ſuppreſſas vitæ functiones reſuſcitando par invenitur. Atque hi ſunt caloris imminuti diuturnioris effectus. In iis regionibus,

in quibus calor multum imminutus magnam anni partem dominatur, haud raro conſpiciendi ſunt homines, quibus naſus vel aures inde mutila facta ſunt.

Eximius ille phyſiologus Joannes Hunter docet, anno 1776, gelu intenſo prævalente, criſtas gallorum, quos poſſidebat ruri, læves factas fuiſſe, et dimidio anguſtiores, cum margine æquali; quaſi eorum pars dimidia abſciſſa eſſet. Hujuſce rei ratione explorata, a ſervo certior factus eſt, dum gelu-intenſum prævalebat, in pleriſque ruris partibus gallorum criſtarum portionem mortuam factam decidiſſe. Hoc frigori attribuit, unde pars, quæ congelata eſt, vita privata delapſa fuit. Ut hanc opinionem confirmaret experimento, galli teneri criſtam, in ſalis et glaciei mixturam, (cujus frigus o

 thermometri

thermometri indicabat), immerſam, congelare aggreſſus eſt. Criſta ipſa, quippe craſſa atque magna, congelari nequibat: at margines ejus ſerrati, ſemidigitum craſſi, prorſus congelati ſunt. Albi durique facti ſunt, et, parte reſecta, nec ſanguis erupit, nec animal dolore affici viſum eſt. Deinde in eandem mixturam immerſit unam palearum, latam tenuemque, quæ facillime congelata eſt. Criſta paleaque regelatæ iterum caleſcere cæperunt, ſed colorem purpureum retinuerunt, pelluciditate, quam altera palea habebat, deleta. Vulnerata criſta ſanguinem jam libere profudit; parteſque congelatæ vix ante menſem fere præteritum ſanuerunt, priſtinumque colorem recuperarunt. Partes autem ſanis proximæ primum integræ iterum factæ ſunt. Idem quoque cuniculorum aures congelavit, quæ duræ

rigidæque

rigidæque factæ ſunt, et forfice ſectæ in parva fruſta abierunt. Ex iis regelatis ſanguis erumpere cœpit, et, naturali vi reſiliendi perdita, adeo flaccidæ evaſerunt, ut facile duplicari poſſent. Ex mixtura retractæ hora circiter poſtea recaluere, calorque haud parum augebatur. Inflammatæ quoque craſſiores factæ ſunt, caloremque aliquot dies retinuerunt.

Ex hiſce experimentis colligere poſſumus, partium actionem ſuſpendi: galli enim criſta, vel cuniculorum auribus, ſectis, nullus ſanguinis circuitus in iis deprehenſus eſt, neque ejuſdem profluvium accidit. Verum partis actio ita ſuſpenſa idonea cura ad ſanitatem priſtinam reduci poteſt. In Canada, ubi hujuſmodi actio ſuſpenſa in manibus pedibuſve occurrit, eam inſtaurare ſolent nive parti

affectæ infricta, quippe quæ aëre, cui expofitus erat homo, calidior eft. Deinde aqua frigidiffima applicatur, quicum conjungitur frictionis ftimulus, quæ nive adhuc calidior eft. Sic actione, quam caloris ftimuli incrementum requirit, paulatim reducta, pars morbida ad priftinam fanitatem iterum redire poteft.

At fi huic attentionem fummam non adhibemus, calorque juftum gradum excedit; pars in actionem rapitur inordinatam, vires ejus languidæ cito exhauriuntur, ipfaque moritur.

Phænomenis morbo, quem gelu intenfum creat, propriis jam perpenfis, conftat, eum gignere fufpenfam vaforum partis actionem, a caloris ftimuli defectu pendentem. In tali cafu

petendum

petendum eſt auxilium partis actione caute et paulatim reſtituenda, temperie ſenſim adaucta, donec calorem ſolitum perferre, vaſorumque actionem, quibuſcum connectitur, ſuſcipere, poteſt, corpore ad priſtinam actionem æquabilem tandem redacto. Si poſtulantur remedia interna, ea, quæ actionem imminuunt, ſint, oportet. Namque ſi, ventriculo ſtimulato, intenditur cordis et arteriarum actio, gravior fit morbus; quicquid enim adauget diverſitatem, quæ inter ſyſtematis univerſi partiſque peculiaris actionem intercedit, nocet: namque ab hujuſce actionis æquabilis æquilibrio reſtaurato pendet morbi medela. Hinc, quando medendi methodum aggredimur, partis actionem majore caloris quantitate intendere, ſyſtematiſque imminuere, oportet, ut partis actioni imminutæ reſpondeat, corporiſque actio

æquabilis reſtituatur. Si id non ſumma cura perficitur, ſequitur *continuitatis ſolutio;* quoniam pars haud amplius ſanguinem per ſe vehit, ideoque moritur, et peculiari corporis actione a partibus ſanis ſejungitur, ut in quovis ſphaceli exemplo aliunde derivato accidit. Ex ſupra dictis concludere licet; *Quum partis actio, ſtimulo quovis ſolito ſubducto, multum ſit imminuta, applicationem ejuſdem ſtimuli, (vel cujuſvis alius in ejus locum ſuffecti), caute fieri debere, donec pars paulatim ad priſtinam ſanitatem ſit redacta.*

SECUNDO; DE CALORIS SUPRA CONGELATIONIS PUNCTUM EFFECTIBUS; VEL DE AMBUSTIONE.

Potestas ſeſe tuendi, qua animalia ſunt prædita, eorundem perfectioni reſpondere videtur. Quomodo animalia frigoris actioni reſiſtere poſſint, ſupra monſtravimus; et experimenta, quæ Blagden, Solander, et vir ingenioſus ac eruditus Eques Baronettus Joſephus Banks, inſtituerunt, æque demonſtrant, homines pari modo ſub ardore admodum intenſo, etiam ſub gradu thermometri ducenteſimo et ſexageſimo, exiſtere poſſe: quod *poteſtas caloris incremento reſiſtendi* nuncupari poteſt.

Ingeniosus Abbé Chappe narrat, Ruſſiæ incolas in balneis ſuis vaporoſis ſub gradu centeſimo

et

et ſexageſimo complures horas manere ſolere, unde ſtatim ſeſe in aquam frigidam præcipitant, et adeo non inde detrimenti aliquid capere, ut effectus optimos, cum in morbis ſanandis, tum in iis arcendis, experiri ſoleant. Verum non mihi in animo eſt hic demonſtrare vim reſiliendi ſyſtematis, quæ mutationes caloris temporarias comitatur; at quales in corpus effectus ſubita caloris ſubductio, vel applicatio, exerat,—ut inde medendi methodus rationalis colligatur,—oſtendere conabor. Pericula, a Joanne Hunter in criſta galli et cuniculorum auribus facta, actionis et circuitus imminutionem ſuſpenſionemque ab imminutione caloris pendere, ſatis confirmare videntur.

Ut caloris effectum in ſanguinis circuitum

detegerem,

detegerem, in balneum vaporofum, quum arteriarum ictus 60 intra horæ *minutum* numerarentur, defcendi. Dum ibi manebam, thermometri temperies inter gradum 100 et 116 erat. Quum aliquot horæ *minuta* in balneo commoratus effem, arteriarum ictus paulatim crebriores facti funt; et, tertia horæ parte præterita, centum et triginta intra *minutum* numerari potuerunt. Hocce periculo fæpius iterato, non concludere non poffum, actionem adauctam effectum caloris manifeftiffimum effe; porro hanc actionem, dummodo temperata et generalis fit, univerfo corpori impertiri: verum, fi fubita et valida eft, vafa prius deleri quam actionem fufcipere, eamque reliquo corpori communicare, poffint. Ita fines vaforum, quæ modo muneribus fuis functa funt, corpora inertia fiunt, partibus eorundem vaforum vivis

annexa, quæ ſtatim corporis proceſſum requirunt, quo hæc ſeparentur, corpuſque ipſum actionibus denuo fungendo par evadat, nempe, ſecretioni et abſorptioni, quas ſani cutis manifeſto peragit. At varii exiſtunt gradus inter partis actionem læviter auctam ejuſdemque deſtructionem: raro, enim, vel nunquam, occurrit injuria ubi partis textura deletur, quin partes eam inter integraſque ſitæ in actionem intenſiorem rapiantur.

Hinc injuriæ, quas creat calor nimius parti peculiari ſubito applicatus, *injuriæ locales ab actione aucta pendentes* nuncupari poſſunt: et conſilia medendi ſunt; 1*mo*, Partis incitationem vel actionem imminuere; 2*do*, Syſtematis actionem adaugendo, partis actionis auctæ rationem obſervare, hac ſyſtematis lege in memoria

moria retenta, nempe, *cujuſvis partis actione magnopere adaucta, partem adhuc, quamvis minus, incitandam eſſe, ſive ſtimulo, qui actionem intendit, ſive quovis alio ei ſimillimo, donec actio nimia ad ſtatum ſanum reducatur* *.

Quo conſilio, partem prope ignem detinere optimum videtur: at quoniam ſæpe læduntur corporis partes, quæ igni admoveri nequeunt, applicationes maxime ſtimulatrices adhibendæ ſunt. Namque inter remedia ſtimulantia nullum forſan validius eſt eo quod malo originem præbuit; hujuſmodi eſt *ſpiritus rectificatus* fortiſſimus, cujus opus oleis eſſentialibus augetur, et calefieri debet tantopere quantopere partes

* Paſſim vide JOANNIS BRUNONIS Elementa Medicinæ, opus eximium, unde Medicinæ, tot ſæcula arti prorſus conjecturali, et erroribus innumeris obumbratæ, tandem affulſit lux nova, mira, cujus ope medentis judicium, in morbis curandis et arcendis non amplius ut olim, incertum et inops conſilii, demum viæ rectæ quodammodo inſiſtere poteſt.

ſanæ perferre poſſunt. Hæ multæque aliæ ejuſdem generis applicationes auxilium præſentiſſimum et efficaciſſimum adferunt. Non diutius autem continuandæ ſunt, alioquin ipſi malo, cujus ſanandi gratia fuerant adhibitæ, poſtea originem præbere periclitentur: deinde in earum ſubeant locum remedia minus ſtimulantia, donec partes ſtimulis ſolitis incitari poſſint.

Interne adminiſtranda ſunt quæ corpus in actionem vehementem celerrime rapiunt, cujuſmodi ſunt æther, *ſpiritus ardens*, opium, vinum, &c. quorum ope *continuitatis ſolutionis* moræ occurritur, actioniſque uniformitas, unde pendet medela, reſtituitur. Curationem, ab hiſce principiis pendentem, juſtam eſſe, eventus, ut ſpero, medendi methodus ſatis confirmabit.

Si

Si quæ ſupra ſcripta ſunt de caloris effectibus vera inveniuntur, partium aduſtarum curatio a lege ſequenti pendebit, nimirum, *cujuſvis partis actione magnopere adaucta, partem adhuc, quamvis minus minuſque, incitandam eſſe, ſive ſtimulo, qui actionem intendit, ſive quovis alio, ei ſimillimo, donec actio nimia ad naturalem redeat.*

Perpendatur mali cauſa, nempe caloricum liberum, omnium, qui nobis innoteſcunt, ſtimulorum fortiſſimus. Si hoc admittitur, ſtimulus quivis fortiſſimus ſeligendus eſt, et quo magis ad eum appropinquamus, qui malum creavit, eo melius eſt: quamvis etiam is juſto diutius protractus noxæ eſſe poſſit. Sic, primum applicandus eſt *ſpiritus ardens* fortiſſimus, et, ut effectum certiorum præbeat, ad eum gradum calefactus quem pars ſana impune

impune toleraſſet. Poſtea paulatim diluendus, calorque pari modo imminuendus, eſt; frigus enim ſemper nocet, et eam ad horrorem proclivitatem inducit, adverſus quam ſumma cura cavendum eſt, quoniam ſymptoma perniciosiſſimum, febriſque ſympatheticæ prænuncium, eſt. Cui ad occurrendum, calor externus magnus ſit, totiuſque corporis actionem tantopere incitare debemus, quantopere ægri ſalus perferet. Sic univerſi corporis actio partis actioni adauctæ reſpondebit, unde actio localis aucta facilius imminuitur, et totius corporis actio equabilis denuo redintegratur. Eodem itaque tendunt remedia cum interna tum externa, et opere conjuncto actionis uniformitatem tandem reducunt. Reſpondebis, hoc ſolum fieri quando actio intenditur; verum, partibus deletis, deinde ad

alia

alia remedià decurrendum eſt, cujuſmodi ſunt emollientia, &c.

Quidam ſcriptores partes aduſtas in complures ſpecies diſtinxerunt; eas vero in duas dividere mihi optimum videtur: unam, nimirum, ubi ſolum augetur partis actio; alteram vero ubi quarundam partium intenditur actio, aliarumque textura prorſus deletur.

Partis cujuſvis textura prorſus deleta, quid parti mortuæ applicetur, nullius momenti eſt; namque materiei mortuæ ſeparatio a partium vivarum actione, non a remediis parti mortuæ applicatis, pendet. Verum profitendum eſt, me nunquam partis aduſtæ exemplum vidiſſe, ubi, etiamſi quædam partes prorſus fuerint deletæ, non ſemper fuerunt aliæ qua-

rum

rum actio solum aucta est. Et quoniam partes vivas servare semper necessarium est; in primo casu eadem est methodus medendi, i. e. partes, quarum actio solum intenditur, servare; quo facto non retardatur partium mortuarum separatio, quæ temporis progressum requirit; et, si injuria late patet, omnes corporis nisus elicit, etiamque febrem vehementem incendit, quæ omni auxilii genere eget, ut suppuratio promoveatur, alioquin succumberet æger. Namque si partes vivæ mortuas a se separare nequeunt, hæ illas sibi assimilabunt, sphacelusque sequetur.

Servatis partibus vivis, quod hac methodo observata bidui vel tridui spatio fieri potest, partes mortuæ magis conspicuæ fient, et separari incipient. Hicce processus promovendus

est

eſt corporis vigorem ſuſtinendo, remediis ſtimulantibus et cibo nutrienti adhibitis. Eodem quoque tendit caloris ſtimulus, quem præbent cataplaſmata ſæpe iterata. Lacte et pane conſtare poſſunt, iiſque inſpergi debet ſpiritus camphoratus, vel quodvis oleum eſſentiale. Hæc ſolum continuanda ſunt donec incipiat ſuppuratio, tumque diverſæ viæ inſiſtendumeſt.

Ita priſtina methodus partes aduſtas tractandi prorſus mutata eſt. Quum hujuſmodi caſus occurreret, remedia leniſſima, tam interne, quam externe, adhibita, et, donec acceſſerit ſuppuratio, continuata, ſunt. Deinde excitatum eſt ſyſtema, ut debilitati occurreretur, atque ſic interdum adeo defatigatum eſt

ut febris hectica arcessita sit. Huic contraria est tractatio hodierna ; namque ubi quævis pars nimis excitata est, quiescere ob stimuli defectum non permittitur ; sed stimulus pro rata parte major applicatur, qui paulatim imminuitur, donec ad actionem solitam redeat. Eodem consilio remedia interna universum corpus, quod tempore, quo accipitur injuria, sanum esse putandum est, valide stimulant. Universi systematis actione validis stimulis adaucta, partisque stimulorum defectu imminuta, consilium medendi certissime implendum, sive actionis æquilibrium redigendum, est. Si quævis corporis pars deleta est, hoc fieri non potest, ut supra dixi, quin quarundam aliarum systematis partium actio intendatur. Harum partium vivarum sanatio primum attentionem vindicat ;

vindicat; atque hæc medendi methodus partium mortuarum ſeparationem promovebit, quo facto, et ſuppuratione fieri cæpta, nequaquam incitandum eſt ſyſtema aut cibo lauto, aut remediis ſtimulantibus. Si nimis puris ſecernitur, mitia laxantia victuſque tenuis indicantur. Si cujuſvis partis, puta oculorum, debilitas adeſt, ad inflammationem proclivitate ſimul præſente, ſanguinis detractio topica, vel modica e brachio quantitas ſubducta, auxilio ſunt. Oleum camphoratum, vel ejuſdem et aquæ calcis partes æquales, cutem novam teneramque, quæ formatur, ab injuria optime defendunt. Hujus generis ulcera, quum puris nimiæ ſecretioni diæta idonea adhibita occurratur, celerrime ſanantur. Si ægri vires ſuſtinendæ ſunt, corticis doſes par-

væ, bis vel ter in die ex lacte aſſumptæ, eo conſilio adhiberi poſſunt; ſanguinis enim circuitum, eodem modo ac vinum, cereviſia fortis, vel *ſpiritus ardens*, non accelerare periclitantur.

Suppuratione cœpta, a ſtimulantibus externis interniſque abſtinendum eſt; et tunc diæta blanda nutrienſque adhiberi debet. Si irritatio ab injuria facta, et ab inidonea curatione protracta, in parte induxerit actionis vehementis habitum, nimia puris ſecretione ægrum vexantem; huic obviam eundem eſt irritatione contraria, purgantium draſticorum, identidem adminiſtratorum, ope, inducta. Sic irritatio localis ſublevari, habituſque pravus turbari, poſſunt.

Hujusmodi curatione adhibita, affirmare possum, me plurimas adustiones, latissime patentes, et aliter forsan immedicabiles, intra unam, duas, tres, quatuorve hebdomadas sanasse, quæ, ut olim tractatæ, vix intra totidem menses ad salutem reversæ fuissent.

EDINBURGI,—EXCUDEBANT JAC. PILLANS ET FILII.